

Єлецьких С. Я.
*професорка кафедри фінансів,
банківської справи та підприємництва
Донбаської державної машинобудівної академії
м. Тернопіль, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-297-8-11>

КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА АСПЕКТИ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

На сучасному етапі розвитку економіки стає очевидним, що фінансова безпека країни може бути досягнута лише при забезпеченні фінансової стійкості таких її структурних елементів як галузі, промислові комплекси, підприємства та організації.

Фінансова стійкість кожного окремого підприємства дозволяє усій господарській системі країни не тільки зберігати свій потенціал, але й забезпечити подальше економічне відновлення.

Саме тому в умовах воєнного стану економічна стійкість стає необхідною умовою забезпечення конкурентоздатності та безпеки підприємства.

Як свідчать результати аналізу вітчизняного й зарубіжного досвіду [1–5], виникла нагальна необхідність становлення науково-методичних підходів до удосконалення інструментів і механізмів впливу стандартизації і сертифікації на конкурентоспроможність економіки в умовах глобалізації й інтеграції, що надасть можливість ефективно здійснювати процеси у майбутньому.

Мета статті – визначити складові фінансово стійкого розвитку підприємства, розробити методичний підхід до оцінки фінансової стійкості на основі комплексного поєднання якісних та кількісних показників.

Різні підходи щодо трактування сутності та змісту економічної стійкості збігаються в одному: на стійкість підприємства здійснюють вплив чинники внутрішнього та зовнішнього середовища його функціонування, а її досягнення є результатом реалізації комплексу управлінських дій, які спрямовані на зменшення або припинення негативного впливу дестабілізуючих чинників, внаслідок чого

підприємство повертається у стан рівноваги за рахунок власних або залучених ресурсів, чим забезпечує собі подальший поступальний розвиток шляхом підтримки рентабельності власної діяльності.

На основі проведеного аналізу літературних джерел [1–5] запропоновано розглядати фінансову стійкість підприємства як результат його здатності підтримувати основні показники його виробничо-фінансової діяльності на заданому рівні в умовах постійного впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

Зазначається, що підприємство як цілісна економічна система об'єднує в собі значну кількість структурних елементів. Виокремлення складових елементів фінансової стійкості має базуватися на принципах збалансованості та забезпечення майбутнього зростання самої виробничої системи. Виходячи з того, що фінансова стійкість підприємства формується в процесі виробничо-фінансової діяльності, а забезпечується та відтворюється на етапах реалізації і розподілу готової продукції, то доцільним, на нашу думку, буде виділення таких функціональних складових як виробнича, управлінська, інноваційна, маркетингова, фінансова та ділова (ринкова). Особливу увагу при цьому заслуговують фінансова і ділова стійкість як основні індикатори результативності, якості та перспектив розвитку підприємства. Вони виступають контрольними ланками у системі управління економічною стійкістю.

Показниками, що характеризують рівень фінансової стійкості підприємства та його здатності до розвитку є, насамперед, кількісні показники, до яких слід віднести показники фінансової стійкості, платоспроможності, ліквідності, ділової активності, рентабельності.

Однак, забезпечення фінансової стійкості потребує не тільки кількісного, але й якісного оцінювання.

Про ефективність розвитку підприємства та поліпшення його фінансової стійкості свідчить така залежність:

$$100\% < TA < TOZiHMA < TVK < TЧП < TДВ < TЧП$$

Складові фінансово стійкого розвитку промислового підприємства відображена на рисунку 1.

Аналіз основних методик оцінки фінансової стійкості підприємства [1–5] засвідчив необхідність застосування поряд з методами експрес-діагностики інструменти фундаментального аналізу, що дозволить спрогнозувати настання та розвиток дестабілізуючих процесів на підприємстві, а також розробити комплекс управлінських рішень,

спрямованих на відновлення порушеної рівноваги та забезпечення сталого розвитку в майбутньому.

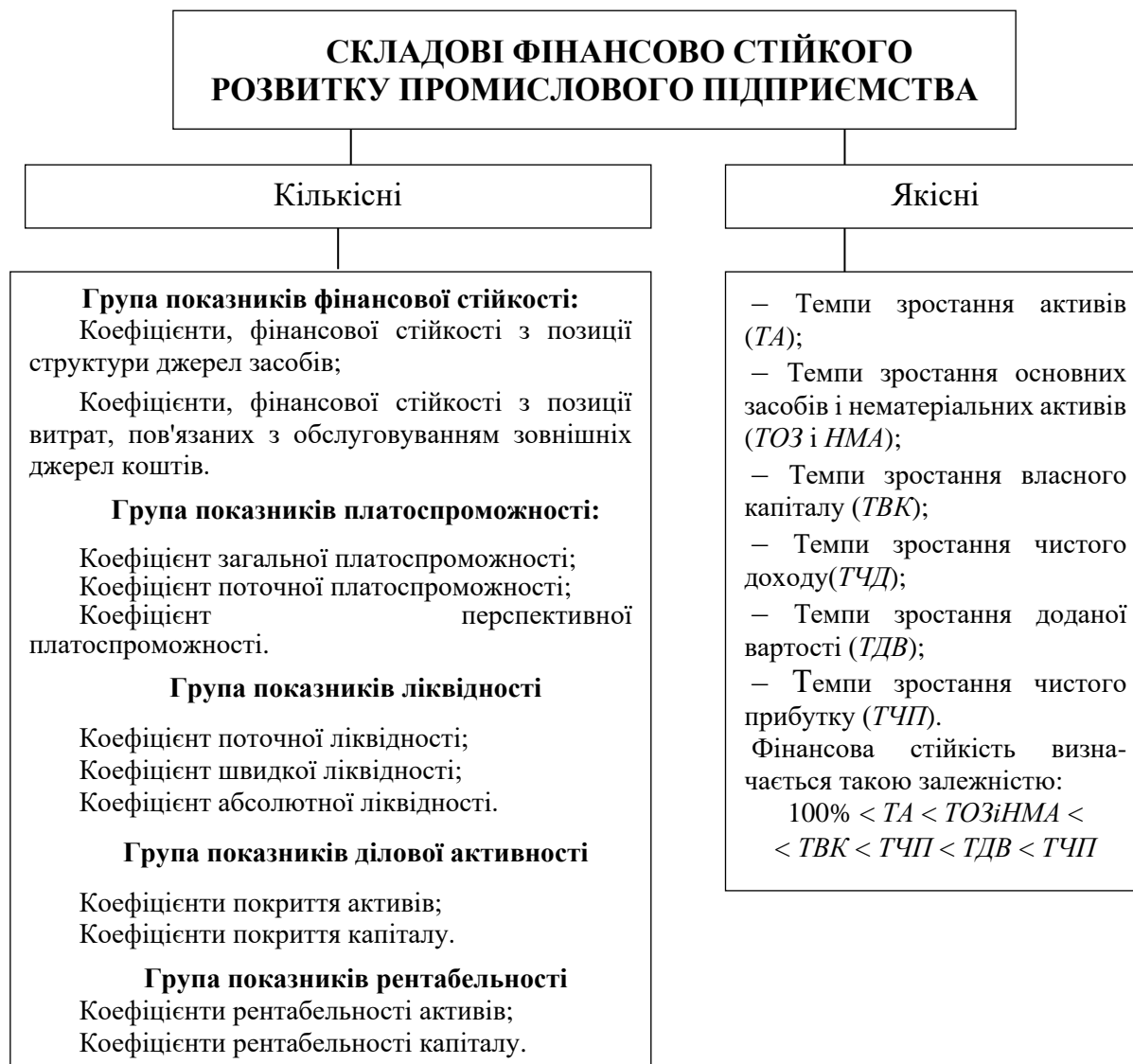

Рис. 1. Складові фінансово стійкого розвитку промислового підприємства

Джерело: розроблено автором

Фінансова стійкість виступає комплексною характеристикою діяльності підприємства та знаходиться у функціональній залежності від сукупності певних чинників.

Оскільки показники, які визначають рівень економічної стійкості підприємства, мають різну спрямованість та силу впливу на загальні результати діяльності, то кількісну оцінку економічної стійкості промислового підприємства доцільно здійснювати за принципом середньозваженої суми обраних критеріїв за наступною формулою:

$$K_{\Phi Ci} = \sum_{i=1}^m A_i \left(\sum_{j=1}^n B_{ij} * G_{ij} \right), \quad (1)$$

де $K_{\Phi Ci}$ – інтегральний показник фінансової стійкості підприємства;

m – кількість складових фінансової стійкості;

j – номер групи показників, які характеризують окремі складові фінансової стійкості;

n – кількість критеріїв оцінки фінансової стійкості підприємства в i -тій групі показників;

i – одиничний показник оцінки фінансової стійкості i -ої групи;

A_i – ваговий коефіцієнт, який враховує ступінь важливості i -ої складової в структурі економічної стійкості підприємства;

B_{ij} – ваговий коефіцієнт, який враховує значущість j -го показника в i -ій складовій економічної стійкості;

G_{ij} – стандартизований одиничний показник економічної стійкості підприємства, який забезпечує приведення обраних критеріїв оцінки до єдиної системи вимірювання.

Аналіз складових фінансової стійкості підприємства дає можливість оцінити його внутрішній потенціал та виявити можливості і перспективи розвитку в майбутньому, а також окреслити сильні і слабкі позиції підприємства порівняно з конкурентами.

Таким чином, стійкість фінансового стану є необхідною умовою подальшого повоєнного відновлення підприємства, оскільки це забезпечує своєчасне та повне виконання підприємством зобов'язань перед персоналом, кредиторами, акціонерами, засновниками та бюджетом. В сучасних умовах фінансова стійкість є основним індикатором оцінки економічної стійкості та рівня збалансованості усіх підсистем підприємства, запропонована методика інтегральної оцінки рівня фінансової стійкості підприємства має значні переваги, а саме: можливість проведення комплексної оцінки фінансової стійкості підприємства; високий рівень гнучкості, який виявляється в здатності враховувати при розрахунку інтегрального показника умови і особливості функціонування конкретного підприємства; дозволяє враховувати не лише абсолютні значення показників, але й оцінити спрямованість і силу впливу на загальні економічні результати діяльності підприємства.

Література:

1. Костирко Л. А. Діагностика фінансово-економічної стійкості підприємства : монографія. 2-ге вид., перероб. і доп. Харків : Фактор, 2008. 336 с.

2. Ліготенко Л. О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади та практичний інструментарій : монографія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. 580 с.

3. Мамонтова Н. А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення : автореф. дис. ... канд. екон. наук. Ін-т. економ. прогнозів. НАН України. Київ, 2001. 16 с.

4. Кизим М. О., Забродський В. А., Зінченко В. А., Копчак Ю. С. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства : монографія. Харків : Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2003. 144 с.

5. Smerichevska S., Miahkykh I., Yeletskykh, S., Borysova S., Bryzhnychenko V. Financial and economic narratives for evaluation of innovative potential of enterprises. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*. 2022. № 1. P. 145–153.